

BİRLEŞMENİN GERÇEKLEŞECEĞİ ZAMANA KADAR PARTİ'MİZİ GELİŞTİRMeye DEVAM!

*1987'de yurtdışından, ülkede yapılacak parti toplantısına yolladığı mesaj.
Türkiye'deki partililere doğrudan son seslenişidir.*

Değerli Yoldaşlarım,

Aranızda bulunamamaktan üzgün, ama hiç değilse bir seslenme fırsatı bulduğumdan da çok mutluyum. Hepinizi en sıcak duygularla selamlarım. Zor koşullar altında bu toplantıyı gerçekleştirdiğiniz için sizi candan kutlarım.

Yirmi altı yıllık Parti yaşantımın 1979 Kongresi'nden bu güne uzanan dönemin eleştirel bir bakışla değerlendirmesini yapmak, sonuçlar ve dersler çıkarmak için bugün burada toplanık. Ne var ki, bu son dönem elbette 26 yıllık gelişmelerin ana çizgisinden kopuk değildir ve bu mirasın olumlu olumsuz yanlarını içinde taşımaktadır.

Yirmi altı yıllık gelişmesini ana çizgisinin özellikleri nedir sorusu kanımca şöyle yanıtlanabilir:

1. Türkiye İşçi Partisi mücadelesinin ana işleri gerçek sosyalizme, -2. Enternasyonal sosyalizmine değil- toplumsal meşruiyet kazandırmak olmuştur. Sosyalizm ilk TİP eliyle geniş çapta kitlelere götürülmüş, işçi sınıfımızın politik hareketi ilk kez geniş ölçüde kitlelere açılabilmiştir.
2. Öte yandan da TİP kuruluşunun ikinci yılından itibaren kendisini bilimsel sosyalistleştirme sürecine sokmuş, bu süreci sürekli geliştirerek 1970 4. Büyük Kongre'de bilimsel sosyalist temellerine oturmuştur. 1975'te, ikinci dönem kuruluşunda Parti, bilimsel sosyalizm açısından daha ileri bir konumda yer almıştır. Beş yıl boyunca izlenen ideolojik-politik çizgi söz konusu olan sosyalizmin bilimsel sosyalizm olduğunu, bunun da komünizmle özdeş bulunduğunu göstermeye yönelik olmuştur. Bu ikinci dönemde sosyalizmin yanı sıra komünizme de toplumsal meşruiyet kazandırılmaya çalışılmıştır. 1977 Birinci Büyük Kongre'sinde Parti kendisini işçi sınıfının bilimsel sosyalist partisi olarak tanımlamış, Kongreye sunulan raporda, yaşayan sosyalizm, proletarya enternasyonalizmi ve proletarya diktatörlüğü söz konusu edilmiştir. 12 Eylül'den sonraki illegal dönemde ise partimiz Marksizm-Leninizm'in kazanımlarını yerleşmiş terimleriyle kullanarak kendini tanımlamış, konuları bu terimleri kullanarak ele almıştır.
3. Partimiz dünya ve yurttaki gelişmelere, bütün olaylara sınıfsal açıdan bakmaya, sorunları bu açıdan değerlendirip çözümler aramaya çalışmıştır. Diğer parti ve örgütlerle ilişkilerinde de Parti, bütünüde işçi sınıfı politik hareketinin çıkarlarını gözeterek davranmaya dikkat etmiştir.

Bu bakış açısı ve tutum 12 Eylül sonrası döneminde büsbütün belirginleşti ve ağırlığı yurtdışına kayan eylem birliği girişimlerinde ve politik birlik görüşmelerin-

de kendini apaçık belli etti. Bu girişim ve görüşmelerde Parti'miz hep ilkesel, ama uzlaştırıcı, ilişkileri koparmayan, sürdüren bir tutumda olmuştur. Her iki alanda alınan mesafede bu anlayış ve tutumumuzun önemli etkisi olmuştur.

“Dar parti çıkarı-bütünde işçi sınıfı hareketinin çıkarı” ayrımı söz konusu olduğunda bir noktayı açıklığa kavuşturmakta yarar var sanırım. Basında belirtildiği gibi, “soldaki bölünmüşlüğü yarattığı rekabet havası tüm siyasi akımlar gibi Parti'mizi de etkiliyordu”. Doğrudur. Nesnel olarak böyle bir durum doğuyordu. Aynı siyasi akımlar, partiler var olunca bunların her birinin kendini güçlendirmeye, işçi sınıfı, emekçi kitleler ve çeşitli toplum kesimleri üzerinde etkisini artırmaya çalışması doğaldır. Bu durum kendi başına iş ve eylem birliği içinde olmaya, birlikteliğe engel değildir. Bir cephe kuruluşu içinde de o cepheyi oluşturanların hepsinin kendi bağımsız varlıklarını ve çalışmalarını sürdürecekleri kabul edilir. Yanlış ve sağlıksız olan, yarışmada ne gibi yaklaşımlar yapıp yöntemler kullanıldığı noktasına ilişkindir. Diğer örgütleri veya partileri bertaraf edilmesi gereken rakipler gibi görüp yıpratmaya, hatta tasfiyeyi amaçlayan yöntemler kullanmaya kalkmak, eylem birliği hallerinde verilen sözleri tutmamak, alınan ortak kararlara uymamak gibi davranışlarda bulunmak onaylanmayacak hallerdir. Esefle belirtelim ki, geçmişte bu gibi durumlarla bir hayli karşılaşmıştı. Parti'miz ise bu konuda son derece dikkatli ve titiz olmuştur.

1980 yılının başında alınan Tek Parti-Tek Cephe kararı Parti'nin cephe ve politik birlik politikasına açıklık ve bütünlük getirdi. Bu karardan sonradır ki, bu politika somutluk ve güncellik kazanmış ve tutarlı ve istikrarlı bir biçimde bugüne kadar uygulanagelmıştır.

Burada bir soru ortaya çıkıyor. Şöyle ki, Parti daha 1963 yılında cephe fikrini dile getirdiği, işçi sınıfının sınıfsal ittifakları konusuna daima önem verdiği, bu önem veriş 1975 programında bulunduğu halde, antiemperyalist demokrasi güçlerinin eylem birliği ve cephesi konusunun açıklığa kavuşturulması neden 1979 sonlarına kadar gecikti?

Bunun nesnel ve öznel nedenleri vardı. Sözü fazla uzatmamak için nesnel koşullar üzerinde durmayacağım. Bu koşullar her ne olursa olsun, cephe sorunu -ve politik birlik- netliğe kavuşturulmalı, bilince çıkartılmalı, birer hedef olarak parti hareketinin önüne konulmalıydı. Bunun yapılmayışının subjektif nedeni, antiemperyalist demokrasi güçleri cephesinin, devrim sürecinin demokratik görevlerinin başarılmasındaki öneminin ve sosyalist devrim stratejisi içindeki yerinin gereği gibi kavranmamış olmasıdır. Bu kavrayış noksanından ötürü cephe konusu yerli yerine oturmuyor, programda belirsizlikler ve boşluklar yer alıyordu.

Bu durumun değişmesi nesnel koşullardaki kimi değişmelerin dürtüsü ile oldu. 1975-80 dönemindeki Parti, birinci döneme kıyasla, eylem birliği üzerinde daha ısrarla durdu. İller düzeyinde ortak eylemler geliştirme denendi. Meslek örgütlerinde solun birliğini sağlama çabaları gösterildi. Çok sayıda örgütün bir araya geldiği Platform toplantılarına katıldı. Ama merkezi düzeydeki ilişki ve birliktelik olmayınca bu girişimler olumlu sonuçlar vermiyordu. Derken dörtlü eylem birliği grubu oluşturuldu. Bunda da eylem birliği deneyleri istenilen başarıda olmuyordu.

Bu arada Ekim 1979'da Senato Kısmi Seçimleri gündeme geldi. Seçimlere gi-

ren dört sol partinin dördü de düşük oy aldı (TKP İstanbul'dan bağımsız bir aday göstererek dolaylı olarak seçimlere girmiş oldu). En düşük olan, TİP'nin oylarıydı. Bu oyların alınmasının izahı her ne olursa olsun, 1975'ten beri geçen beş yıla yakın bir zamanda bu partilerden hiç birinin etkin bir kitleliliğe kavuşmadığı açıktı. Hiç biri işçi sınıfını, emekçi kitleleri yönlendiren, kitlelerin başını çekip götüren öncü hareket haline gelmemişti (Tabii bizim için önemli olan, Parti'mizin gelemeşi idi). Faşizm ve gericilik ise durmadan tırmanıyordu; bir darbe tehdidi artıyordu. Birlik-teliğin ve birliğin gerekliliği ivedilikle kapıya dayanmıştı. Bir şeyler yapılmalıydı.

Parti'de bildiğimiz ve parti tarihine konu olacak gelişmelerin anlatımına girmeden sonucu hatırlatayım: Sonuç Tek Parti-Tek Cephe kararının alınması ve olabildiğine uygulamaya geçirilmesi oldu.

12 Eylül 1980'den sonra da politik birlik ve cephe örgütlenmesi sorunları üzerinde duruldu. Parti programı değiştirilmediyse de yeni tüzüğün giriş bölümünde devrim stratejisi ve belli başlı konular ana çizgileriyle saptandı. Pratikte ise ağırlık politik birlik konusunda oldu; öyle tercih edildiği için değil, koşullar öyle getirdiği için. İkili olarak birlik görüşmeleri zorlukla da olsa sorunları aşı aşı bugüne kadar olumlu yönde gelişti, birliğe doğru çok önemli yol alındı. Bu cephenin örülmesi çabaları Sol Birlik'le sonuçlandı. Bu birlik geniş, etkin bir cephe oluşturmaktan uzak; geniş tutulmaya çalışıldı ise de başarısız oldu. Cephenin örülmesi sorunu henüz çözülmemiş olarak önümüzde duruyor.

12 Eylül sonrası dönemi üzerinde ayrıca durmadan önce 79 yılında yeralan önemli bir olaya da değinmek istiyorum. Bu olayın özellikle Parti'miz açısından önemi var, ama genelinde devrimci sol hareketin legalitesi konusunu da ilgilendirir. Olay, 1 Mayıs 1979'da Parti'nin sokağa çıkış eylemidir. Sokağa çıkışın yasaklandığı ve otuz metreden vur emri verildiği televizyon haberlerinde durmadan tekrarlandığı koşullarda beş yüze yakın partilinin bu yasağa karşı çıkışı cesur bir eylemdi, ama eylemin asıl anlamı cesaret gösterisinde bulunmak değildi elbet. Bu eylem legal parti olmanın, legalizm demek olmadığının bir göstergesiydi. İşçi sınıfının bilimsel sosyalist partisi her zaman her yerde legale çıkmak ister; çıktığında, legalitesini korumaya dikkat eder. Legal koşullarda örgütlenme, sınıf mücadelesini yürütme daha kolay, daha verimlidir de ondan. Yasaların kendi başına bir tür kutsallığı olduğundan değil. Hukukun genel ilkeleri ve mantığı hükümetlerin çıkardıkları yasalardan üstündür. Bunlar ihlal edildiğinde, zorla baskılar amaçlandığı ve uygulandığında yasalara karşı çıkılır. 1 Mayıs 1979 eylemi, 1 Mayıs kutlamasının Taksim'de yapılması âdetine sahip çıkmak, sıkıyönetim komutanının keyfi kararına uymayı reddetmekti. 1 Mayıs 1977 katliamından işçi sınıfı ve mitinge katılanlar değil, hükümet sorumluydu. İşçi sınıfı bu konuda davalı değil, davacı konumundaydı.

1 Mayıs 1979 eylemi, bir yanıyla da bilimsel sosyalist harekete konmuş tabuları kırma eylemi idi. 1975-80 arası Spor ve Sergi Sarayı'nda yapılan halka açık toplantılar da bir yanlarıyla tabuları kırma eylemleriydi. Türkiye'de ilk defa yapıyordu. Yasaklar duvarında gedikler açıyordu. Bu kazanımlar bugün yitirilmiş gibi görünse de, aslında yitirilmiş değildi; işçi sınıfı hareketine mal olmuştur ve gün gelecek tekrarlanacaktır benzeri toplantılar.

12 Eylül 1980 darbesini izleyen dönem Parti'mizin illegalitesi alışılmadık yeni

ve zor koşullarında çalıştığı, çetin sınavlardan geçtiği bir dönem oldu. Bu döneme ilişkin yapılabilecek çok eleştiriler vardır, ama sonucu, bugün gelinmiş olan noktaya bakıldığında, başlangıçtaki zorlukların, sorunların büyük ölçüde aşıldığı -her zaman sorunlar vardır, o başka- önemli işlerin üstesinden gelindiği görülür. Eksilerle artılar birbirini götürdükten sonra elde kalan artıdır: Ve çok dikkat çekici bir nokta da şu ki, koşulların en elverişsiz, sorunların en yoğun olduğu bir zamanda, 12 Eylül'den bir iki ay sonra Parti kamuoyunda sesini duyurdu. Yükselen ilk sesteki bu ve bugüne kadar demokratik güçlere seslenmeyi sürdürdü. Sonra bu ses veriş başka alanlarda kendini gösterdi. Ve bugün Parti çeşitli alanlarda işlevli ve etkindir. 12 Eylül sonrasında karşılaşılan sorunların kaynağında Parti'mizin legalden illegale geçiş için hazırlıklı olmayışı vardı. Bu geçiş kendi başına zaten zor bir iştir, hele baskıcı, zorba faşist yönetimler altında. Buna hazırlıksız olmak sorunları büsbütün artırır. Öyle de olmuştur. Hazırlıksız oluşun birinci nedeni uzun yıllar legal parti olarak iş görmüş olmanın yarattığı düşünce, çalışma ve davranış alışkanlıklarıdır. Bunlar illegaliteye geçmekle birden değişmiş olmaz, etkileri devam eder. İlegalitede çalışma deneyimsizliği kendini gösterir. Hazırlıksız oluşun ikinci nedeni de bir halden ötekine geçişin Parti'nin tepeden ayrıştığı ve hizbin çok aktif olduğu bir zamana rastlamış olmasıydı. 1979 sonlarından itibaren Parti hiziple uğraşır, kendi içine kapanır hale gelmişti. Bu, iki yıl önceki Y. Küçük hareketinden daha önemli bir hizip hareketi idi. Başını bir gurup Genel Yönetim Kurulu üyesi çekiyordu. Hizip kısa sürede etkisizleştirilemez miydi? Etkisizleştirilirdi, disiplin kovuşturması açılarak. G. Y. K.'nun üçte iki çoğunluğu hizbe karşıydı. Ama disiplin kovuşturmasına baş vurmamak biçimsel (formel) bir etkisizleştirme, idari bir işlem olurdu. İdeolojik ayrılıklar iddiasının ileri sürüldüğü bir durumda bu ayrılıkların parti kitlesi, tabanı önünde açık açık tartışılması, hizbin görüşlerinin mahkûm edilmesi, iddiaların arkasında başka amaçların yattığının gösterilmesi gerekirdi. Bunun yapılacağı yer de Büyük Kongre idi. Onun için kongre tarihini öne aldık. Orada hesaplaşılacak, sorun çözüme bağlanacaktı. Kongreyi kazandıktan sonra disiplin kovuşturması söz konusu olurdu. 1970'de de 4. Büyük Kongre'den önce MDD'cilere karşı aynı tavrı almış, aynı yöntemi kullanmıştık. MDD'cilik Parti'den silinmişti. Bu hizip de öyle olacaktı.

Kongrenin yapılmasına zaman müsaade etmedi. Hizip ile uğraşma, Parti'nin her hal ve şartta görev başında olabilmesi için gerekli hazırlıkların yapılmasına fırsat vermedi. Daha hizip en aktif olduğu sırada 12 Eylül sonrasına geçildi ve [hizip] tezviratını sürdürdü. İlegalitede çalışma deneyimsizliğine, böyle bir çalışma için hazımsızlığa, legal parti alışkanlıklarına, zorla baskılara, daralma, tutuklamalar, bir de hizbin yarattığı olumsuzluklar eklemeli gözü önünde tutulursa, bunca ters koşullar ve imkansızlıklar içinde, ülkedeki parti yönetimi hizbi ve gençler arasındaki olumsuz hareketi etkisizleştirmeyi başarması takdire değerdir. Yine belirttiğim koşullarda merkezi önderliğe güvenin sarsılması da bir anlamda doğal, en azından anlaşılır bir haldir. Her hal ve şartta görev başında olma kararı almış bir partinin aksine işleyen etmenler her ne olursa olsun, illegalite için hazırlanmış olması gerekirdi. Kanımca ilk anda bir dağınıklık olması az çok doğal sayılabilir ise de sorunların üstesinden gelecek bu durumdan kurtulmakta gecikmemeliydik. Bunu

başaramadık. Bunda merkezi yönetimin coğrafi olarak bölünmüş olması, aradaki bağlantıların iyi yürütmemesi de olumsuz bir rol oynadı her halde, ama bu her şeyi izah etmeye, hele mazur göstermeye yetmez elbet. Merkezi önderlik gerektiğince işlevsel olamamıştır.

Partinin seçtiği çalışma alanları isabetli ve başarılıdır. Ne var ki, iki alana ulaşamamıştır. Sendikalarla yetinmeyip işçiler arasına da doğrudan girerek örgütlenmeye hız verilmelidir. İkincisi, köylülük içinde yokuz, olmamız gerekir. Verili koşullarda bu alanlara yaklaşma olanakları var mı, o başka sorun. Olmadığını düşünürüm. Ama her ikisi de önemli eksiklikler; onun da bilincinde olmak ve olanakları aramak gerek.

Bir süre bocalamadan sonra da olsa, Parti'nin bugünkü durumuna gelebilmesi, her şeye rağmen onun sağlam, sağlıklı ve belli yeteneklere sahip bir özü, bir çekirdeği olduğunu kanıtlıyor. Başka türlü ayakta kalmak ve ilerlemek mümkün olmazdı. Partilerin yaşamlarında zor dönemler, göreceli gerileme dönemleri olur. Örnekleri vardır. Bugünkü rejim sürdükçe, zorluklar, sınavlar da sürecektir. Ama Parti hep ayakta kalmasını bilecektir.

12 Eylül 1980'den sonra politik birlik ve cephe konularının ağırlığı yurtdışına kayarak ve oradaki çalışmaların omurgasını oluşturdu denebilir. Eylem birliği girişimleri ilk 12 Eylül yıldönümlerine ilişkin olarak başladı. Sonra, daha geniş bir birlikteliği kapsamak üzere yeni bir örgütün katılımıyla toplantı yapıldı, ama bir anlaşmaya varılamadı, gurup dağıldı. Sonuçta ideolojik açıdan birbirine yakın olan altı parti Sol Birlik'i kurdu. Kuruluştan bu yana üç yıla yaklaşan yaşamı çok başarılı oldu denemez. Çekişmeler eksik değil, ama ipler kopmuyor da. Gazetesi düzenli çıkıyor. Cepheleşme girişimleri içinde süreklilik gösteren ilk bir araya geliş. Türkiye işçi sınıfı hareketiyle Kürt ulusal hareketi arasında ilişki, diyalog kurmada, işlerliği gerçekleştirmede de tek girişim. Birlik'i sürdürme, hatta geliştirme kararlılığı var. Son toplantıda Sol Birlik'in çalışmalarını ülke içine aktarma ve geliştirme kararı alındı ve bu genel karar ayrıntılandırılıp somutlandı. Şimdi sorun bunların uygulamaya konulması.

İkili örgütsel birlik görüşmeleri verimli yönde gelişti; birlik artık elle tutulacak kadar yaklaştı. Bu görüşmelerin tam yedi yılı tamamladığı hatırlanırsa, birleşme sürecinin hayli zor ve yavaş ilerlediği anlaşılır. Zor ve yavaş ama sağlam bir ilerleme. Görüşmeler uzun aralıklı toplantılar ve aralıklarda da kimi yazışmalarla sürdürüldü. Tartışmalar ancak 1984'ten itibaren yoluna girdi, sağlam temel taşlarına oturmaya başladı. TİP ile TKP'nin "Marksizm-Leninizm ve proleter enternasyonalizmi temel alan partiler" olarak tanımlanması ile iki partinin ideolojik özdeşliği kabul ve ilân edilmiş oldu. Böylece bir birleşme en sağlam temele, ideolojik özdeşlik temeline oturtulmuş oldu.

İki parti ideolojileri itibariyle özdeş olunca, aralarında artık her hangi bir üstünlük söz konusu olamazdı; eşitlik bunun sonucu olarak kendiliğinden kabul edilmiş oluyordu. Bunun tabii sonucu da birleşmenin bir partinin diğerine katılması biçiminde değil, iki partinin doğal ve akılcı biçimde ortak çalışmalarla birleşmesi biçiminde olacağı idi.

Katılma değil, gerçek anlamda birleşme olacağına göre de, ortak bir ad saptan-

malı, ortak bir program ve bir tüzük birlikte hazırlanmalı ve birleşmeyi pratikte gerçekleştirecek ortak bir organ oluşturulmalıydı. Bu dört maddelik gündem kabul edilerek uygulamaya kondu.

Neden iki ayrı parti oluştu sorusuna gelince, 1920'den günümüze kadar uzanan işçi sınıfının politik hareketinde, iki zaman noktasında, iki ayrı parti oluşması hareketin tarihsel koşullarının sonucudur. TİP ile TKP işçi sınıfı politik hareketinin ayrılmaz iki parçasıdır. İkisinden biri dışlanarak bu hareketin tarihi anlaşılabilir; bunlar bir bütündür. İki parti oluşumuna yol açan koşullar artık ortadan kalkmıştır. İki kola ayrılmak ise işçi sınıfı politik hareketini zayıflatan bir etmendir. İşçi sınıfının çıkarları açısından birleşmek zorunludur.

Bu da birleşmenin, kısaca özetlenmiş tarihsel gerekçesidir.

Bu belirttiğim çerçeve içinde birleşmeye gidiyoruz. Parti'miz işçi sınıfı politik hareketinin bir kolu olarak birleşme ile gerçek anlamda ortadan kalkmayacaktır. Birleşik parti içinde bu birliğe yaptığı katkılarla yaşayacaktır. Birleşik parti, kendisini oluşturan iki partinin olumlu deneyimleri, kazanımları temelinde inşa edilmiş, yükselmiş olacaktır. Birleşik parti iki partinin toplamından üstün, daha güçlü, daha işlevsel, daha etkin bir sentez oluşturacaktır. Birleşmeden övünç ve sevinç duymalıyız. Gerek işçi sınıfımıza, gerekse uluslararası işçi sınıfı hareketine karşı yapılması gerekeni yapmış ve güçlerimizi daha iyi yerine getirebilme konumuna kavuşmuş olacağız. Ayrıca, uluslararası harekette belirmiş olan, hareketin bölünmesi eğilimine karşı biz birleşme yönünde ilk girişimi yapmış bir örnek olacağız. Onunu için iki partinin birleşmesi uluslararası hareket açısından da önem taşımaktadır.

TİP ile TKP'nin birleşmesi ile tüm Türkiyeli komünistler birleşmiş olmayacaktır. Bu birliği olabildiğince sağlama sorunu birleşik partinin ele alacağı ve çözüm arayacağı bir konu olacaktır.

Birleşmenin gerçekleşeceği zamana kadar Parti'mizi geliştirmeye devam! Çalışmalarınızda başarılar diler, sevgilerimi iletirim.

TÜSTAV Arşivi